

5. nyelvi feladatsor

Mondatrészek

1. Egészítsd ki a következő mondatokat! Írd a pontsorra azt a névutót, amelyik az előtte álló főnévvel együtt megfelel a megadott mondatrészi szerepnek! Vedd figyelembe azt is, hogy a szó betűinek a száma megfeleljen a vonalkák számának!

A) A sok eső _____ az utcákon tócsákban állt a víz.

okhatározó

B) A sok eső _____ az utcákon tócsákban állt a víz.

időhatározó

2. Húzd alá az alábbi mondatokban az alanyt!

A) Egy fenékkal nem lehet két lovat megülni.

B) A haja szála sem görbül meg.

Húzd alá az alábbi mondatokban az állítmányt!

A) Sötétben minden tehén fekete.

B) Semmi jónak nem vagyok az elrontója.

3. Délután alaposan meg kell tanulnom a holnapra feladott leckét.

Írd ki az előző feladatban megadott mondatból a következő mondatrészeket!

A) állítmány:

B) minőségjelző:

C) alany:

D) módhatározó:

4. Egészítsd ki az alábbi újsághírt a zárójelben megadott mondatrészekkel! A beírandó szavakat az alábbi listából választhatod ki, de neked kell őket a megfelelő toldalékkal ellátnod! Vigyázz, két szót nem kell felhasználnod!

A beírható szavak (a megfelelő toldalékok nélkül):

társaság – ez – kiabál – bérlet – hangos – menekül

Egy férfi a villamoson barátja akarta magát igazolni.

(eszközhatározó)

Az felfedező ellenőrrel

(tárgy)

(módhatározó)

..... férfit végül a rendőrök fékeztek meg.

(minőségjelző)

5. A következő mondatokban mely szavak töltik be a tárgy mondatrészi szerepét?

Karikázd be ezeket! Vigyázz, a hibásan bekarikázott szavakért pontlevonás jár!

a) A sült csirke maradékát eltettük másnapra.

b) Engem sem a gólya költött!

c) A kölcsönkért könyvet ne felejtsd el visszaadni!

6. Milyen mondatrész a kutya szó az alábbi mondatokban? Írd a pontvonalra a lehető

legpontosabb meghatározást!

Pl. A kisiú a kutyával együtt ment sétálni. társhatározó

a) A kutya kölykei tegnap jöttek a világra.

b) Számomra az én kutyám a legszebb.

c) Ma már adtam enni a kutyának.

d) Alaszkában kutyával húztatják a szánt.

7. Jelöld a tanult aláhúzással a mondatokban az állítmányt, az alanyt és a tárgyat!

a) Megtanultunk mondatokat elemezni.

b) Ismét meg fogom látogatni a barátomat.

c) Nem jó farkast emlegetni.

d) Melyik mondatban van a tárgynak tárgya? Írd a mondat betűjelét a pontvonalra!

A megfelelő mondat betűjele:

8. Milyen mondatrész a következő mondatokban a -val/-vel ragos szó? Írd a pontozott vonalakra a mondatrész pontos megnevezését (pl. helyhatározó)! (Magadnak segítségül elemezheted a mondatokat.)

A) Toldi a jó késsel a cipót fölszelte,

B) S a cipóval a húst jóízűen nyelte.

C) Vitték a királyhoz Toldit nagy pompával.

D) Nyugtával dicsérd a napot.

E) Még sosem foglalkozott elméleti kérdésekkel.

9. Írj egy-egy példát a megadott szószerkezetre az alábbi kis szövegből!

A zebrákról

Afrikában évszázadok óta népes családokban élnek, minden társukat személyesen ismerik.

Legfontosabb azonosító jellegzetességük testük csíkok alkotta mintázata.

Pl.: helyhatározós szó szerkezet: Afrikában élnek

a) tárgyas szó szerkezet:

b) időhatározós szó szerkezet:

c) minőségjelzős szó szerkezet:

d) birtokos jelzős szó szerkezet:

10. Melyik mondatra igaz? Írd a példamondatok előtt szereplő római számot a megfelelő állítások mellé! Egy állításhoz több mondat is tartozhat!

I. Rendeld ide a keresztrefeszített szolgálit!

II. Sarolt lányom, légy holtodig hűséges társa Gézának!

a) A mondatban van időhatározó.

b) A mondatban olyan alany van, amit nem jelölünk aláhúzással.

c) A mondatban van minőségjelző.

d) Az igei állítmány felszólító módú.

11. A főnévi igenév többféle mondatrész szerepét is betöltheti. Lehet a mondatban: alany, jövő idejű állítmány a fog segédigével, tárgy, célhatározó. Írd a mondatok mellé, hogy a főnévi igenév milyen mondatrész szerepét tölti be az adott mondatban!

a) Tavasszal a Bükkbe fogunk kirándulni.

b) Kórusban énekelni jó.

c) Zenetanárhoz gyakorolni járok.

d) A testvérem szeret festeni.

12. Válaszd ki a megadott mondatrészeknek megfelelő szót a listából, és írd a vonalra! A szóalakot ne változtasd meg!

ma nekünk kidobóást hangosan boldogan otthon vele elismerésért

a) részeshatározó: _____ játszik

b) helyhatározó: _____ játszik

c) társhatározó: _____ játszik

d) tárgy: _____ játszik

13. Írd a pontozott vonalra, hogy milyen mondatrész szerepét tölti be a tanuló szó az adott mondatban!

a) A huszonegy éves bátyám még tanuló.

b) A győztes tanuló könyvjutalmat kapott.

c) Az első osztályba 28 tanulót vettek fel.

d) Két tanuló írása megjelent a helyi lapban.

14. Párosítsd a verscímeket a szerkezetüknek megfelelő szószerkezetfajttával! Írd a verscímek sorszáma mellé a hozzájuk tartozó szószerkezetek betűjelét! Öt párt találsz. Egy címhez nem tartozik megfelelő szószerkezet, ehhez a számhoz írd egy X-et!

1. Vér és arany
2. Családi kör
3. Két nyárfa
4. Akarsz-e játszani?
5. Anna örök
6. Anyám tyúkjá

A) Alárendelő, tárgyas B) Alárendelő, birtokos jelzős C) Mellérendelő, kapcsolatos D) Alárendelő, mennyiségjelzős E) Alárendelés, időhatározós F) Alárendelő, minőségjelzős

A párok: 1. – 2. – 3. – 4. – 5. – 6. –

15. Az alábbi címeket 4 csoportba sorolhatjuk aszerint, hogy a bennük szereplő mondatrészek hogyan kapcsolódnak egymáshoz. Megadtunk egy-egy címet, ezek mellé írd a velük azonos szerkezetű két másik cím betűjelét! Vigyázz, 3 cím kimarad!

A csoportok:

- I. A kőszívű ember fiai és
- II. Két választás Magyarországon és
- III. Nyár a szigeten és
- IV. Lassie hazatér és

A címek: A) A két koldusdiák B) A koppányi aga testamentuma C) A kondás legszennesebb inge D) Ábel a rengetegben E) Játék a kastélyban F) Három ember a hóban G) Magyarázom a bizonyítványom H) Öt hét léghajón I) Az öreg bányá titka J) Érik a gyümölcs K) Vannak vidékek

A mondatrészek, szószerkezetek tananyaghoz ajánlott digitális leckék:

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_03_010

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_04_016

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_04_017

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_04_018

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_05_020

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_05_022

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_05_023

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_05_024

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_05_025

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_05_026

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_7_nat2020/lecke_05_027